

Список використаної літератури:

1. Дремін В.Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества. Одесса: Юридическая литература, 2009. 613 с.
2. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: Кн. 2. Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. Київ: Ін Юре, 2007. 712 с.
3. Федчун Н.О. Проблеми кримінологічної оцінки злочинної необережності при порушенні правил безпеки. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2020. № 1. С. 100-105.

Ключові слова: безпека, злочинна необережність, антикриміногенний вплив, кримінально-правові засоби, джерело підвищеної небезпеки.

Ключевые слова: безопасность, преступная неосторожность, антикриминальное влияние, уголовно-правовые средства, источник повышенной опасности.

Key words: safety, criminal negligence, anti-criminogenic effect, criminal law measures, violation of safety rules, high-risk source.

ЛЕВКІВСЬКА ЯРОСЛАВА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права*

ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ШАХРАЙСТВА, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Практично безмежні можливості глобальної мережі Інтернет у сфері передачі та обробки інформації, що забезпечують комунікацію в різних формах, вчинення фінансових операцій, торгівлі та інше, з одного боку, роблять мережу Інтернет найсприятливішим середовищем для розвитку суспільних відносин, з іншого боку, це тягне за собою виникнення такого негативного явища, як інтернет-злочинність. Міжнародна організація Group-IB, що досліджує стан комп'ютерної злочинності на пострадянському просторі, зазначає, що фінансові збитки світового ринку через комп'ютерні злочини за минулий рік перевищили 7 млрд доларів США, а доходи злочинців із СНД складають 2,5 млрд доларів, тобто «комп'ютерні» злочинці країн СНД контролюють більш ніж третину світового ринку кіберзлочинності [1]. Зареєстрований масив кримінальних правопорушень у аналізованій сфері свідчить про їх суттєве зростання за останні роки і має такі показники: у 2013 році було обліковано 595 кримінальних правопорушення, у 2014 році – 443, у 2015 році – 598, у 2016 році – 865, у 2017 році – 2573, у 2018 році – 2301, у 2019 році – 2204, у 2020 році – 2498 [2].

Водночас з усієї сукупності кримінальних правопорушень, що вчиняються з використанням мережі Інтернет, частка шахрайств становить 58 % [3, с. 3]. Безумовне такий високий відсоток зумовлений

розвитком технологій у сфері комп'ютеризації та постійним розширенням сфери застосування різноманітних девайсів (телефонів, смартфонів і т.д.). Поряд з цим, проблема поширення шахрайства в мережі Інтернет особливо актуалізується сьогодні, адже багато сфер в умовах карантину перейшли в онлайн. Тому успішність запобігання таким кримінальним правопорушенням, їх викриття та притягнення винних осіб до відповідальності наразі є дуже важливим, як для кожної людини так і для держави в цілому.

Важливим напрямом попередження шахрайства, що вчиняється в мережі інтернет є віктимологічний адже досить часто таке кримінальне правопорушення вчиняється при безпосередній участі жертви.

Віктимологічна профілактика являє собою специфічну діяльність соціальних інститутів, спрямовану на виявлення, усунення або нейтралізацію факторів, обставин, ситуацій, що формують віктимну поведінку й обумовлюють здійснення злочинів; виявлення груп ризику й конкретних осіб з підвищеним ступенем віктимності з метою відновлення або активізації їхніх захисних властивостей; а також розробка або вдосконалювання вже наявних спеціальних засобів захисту громадян і конкретних осіб від злочинів [4, с. 311].

Одним із зовнішніх віктимологічних чинників є незахищеність персональних конфіденційних даних. Сьогодні є «платформи» які здійснюють торгівлю персональними даними осіб і в «крайньому» випадку як наслідок особи отримують численні повідомлення, дзвінки з пропозиціями купити певним товар/послугу, а досить часто стають жертвами шахраїв, які мають необхідний об'єм інформації легко вводять особу в оману.

Враховуючи зазначене віктимологічна профілактика інтернет-шахрайства повинна вестись в декількох напрямках: максимальне убезпечення персональних даних осіб, а також віктимологічне інформування населення. Слід проводити інформаційні кампанії на телебаченні (цільові програми з профілактики шахрайства, віктимологічну рекламу тощо), серед користувачів електронних мереж, абонентів мобільного зв'язку тощо. Не можна недооцінювати корисність конкретних порад у вигляді пам'яток, листівок, посібників, розрахованих на запобігання конкретним видам шахрайства (кредитно-фінансовим, з платіжними картками, електронним тощо), які можна було б розповсюджувати серед цільових груп осіб (працівників фінансових, торговельних установ, підприємців, власників коштовного майна, антикваріату, приїжджих на вокзалах, «пошукачів» віз у дипломатичних представництвах, відвідувачів фінансових установ тощо) [5, с. 160].

Підвищення якості кримінологічної обізнаності населення про інтернет-шахрайство можливе також іншими методами: проведення лекцій, бесід, зборів із різними соціальними групами населення. Такі заходи можуть здійснювати досвідчені науковці, педагоги, працівники органів охорони правопорядку, спеціально підготовлені члени громадських об'єднань [6, с. 167].

Профілактична робота серед населення щодо попередження шахрайства, що вчиняється в мережі Інтернет потребує формування

відповідної організаційної інфраструктури для здійснення віктимологічних заходів. Доцільним є створення спеціалізованих організацій (державних, громадських або приватних), які повинні проводити віктимологічне «зондування» кримінологічної ситуації, здійснювати заходи віктимологічної профілактики в певному регіоні, серед певних груп населення або в певній сфері життєдіяльності [5, с. 160].

Безумовно, віктимологічна профілактика не вирішує всіх проблем, однак з системою із іншими заходами вона суттєво підвищує рівень протидії шахрайству, що вчиняється в мережі Інтернет.

Список використаної літератури:

1. Основные услуги и тарифы на рынке киберпреступности в странах СНГ. URL : <http://www.interface.ru>.
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі : офіційний сайт Генеральної прокуратури України URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=104402
3. Комаров А. А. Криминологические аспекты мошенничества в глобальной сети Интернет : дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12. 00. 08. Саратов, 2011. 262 с.
4. Профілактика злочинів : підручник; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужи. Київ : Атіка, 2011. 720 с.
5. Попов К. Л. Напрями віктимологічної профілактики шахрайства. *Юрид. наук.-електрон. журн.* 2015. № 3. С. 154–158
6. Лисодєд О. В. Проблеми профілактики віктимної поведінки жертв шахрайства. Сучасна криминологія : досягнення, проблеми, перспективи : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 50-річчю каф. криминології та кримінально-виконавчого права, Харків, 9 груд. 2016 р. Харків, 2016. С. 164–167.

Ключові слова: шахрайство, шахрайство в мережі Інтернет, попередження шахрайства.

Ключевые слова: мошенничество, мошенничество в сети Интернет, предупреждение мошенничества.

Key words: fraud, Internet fraud, fraud prevention.